

Sygn. akt V ACa 369/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2018r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
Sędziowie:	SA Grzegorz Stojek (spr.) SA Irena Piotrowska
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2018r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)w C.

przeciwko B. B. i B. B. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej B. B. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 22 grudnia 2016r., sygn. akt I C 168/15,

1. prostuje oznaczenie zaskarżonego wyroku przez wyeliminowanie słów „oczny i zaoczny” i wpisanie po słowach „w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” słów „zaoczny względem pozwanej B. B.”;
2. oddala apelację;
3. zasądza od pozwanej B. B. (1) na rzecz powódki kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
4. przyznaje adwokatowi A. S. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 złotych podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej B. B. (1) z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Irena Piotrowska	SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Grzegorz Stojek
----------------------	-----------------------------	---------------------

UZASADNIENIE

I. Wyrokiem z 22 grudnia 2016 r., zaocznym w stosunku do pozwanej B. B., Sąd Okręgowy w Gliwicach zasądził solidarnie od pozwanych B. B. i B. B. (1) na rzecz powódki (...) w C. kwotę 125.238,87 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie od 15 maja 2015 r. do dnia zapłaty w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, zastrzegając, że maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekroczyć dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, a ponadto orzekł o kosztach procesu i kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej B. B. (1) oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w części uwzględniającej powództwo skierowane przeciwko B. B. oraz zasądzającej koszty procesu od niej.

Rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne.

Na skutek wniosku pozwanych z 18 kwietnia 2008 r. o udzielenie kredytu inwestycyjnego w kwocie 200.000 zł na okres do 120 miesięcy, powódka udzieliła pozwany, prowadzącym działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej „(...)”. W dniu 29 kwietnia 2008 r. strony zawarły bowiem umowę o kredyt nr (...) w kwocie 200.000 zł, w której ustaliły harmonogram jego spłaty (§ 6 umowy, załącznik nr (...) do umowy) w ratach po 2.797,06 zł, które miały być płatne co miesiąc do 25. dnia, z których ostatnia rata miała być zapłacona 25 kwietnia 2018 r. (§ 2 umowy). Kredyt podlegał oprocentowaniu według zmiennych stóp procentowych (§ 5 ust. 1 umowy), które w dniu zawarcia umowy o kredyt nr (...) wynosiło 11,4 % rocznie (§ 5 ust. 3 umowy). Z kolei oprocentowanie karne kredytu wynosiło 29 % rocznie, przy czym zostało ustalone jako zmienne (§ 8 ust. 2 umowy). Strony postanowiły, że do zawartej umowy o kredyt nr (...) zastosowanie znajdzie „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek”, wydany przez powódkę (§ 1 i § 9 ust. 2 umowy).

W okresie od 26 maja 2008 r. do 7 lutego 2014 r., tytułem spłaty kredytu, pozwane dokonały wpłat kwot: 110.993,33 zł (ta kwota zaksięgowana została na poczet odsetek umownych), 86.186,59 zł (ta kwota zaliczona została na spłatę kapitału), 30,89 zł (odsetki karne) i 20 zł (prowizja).

Później nie nastąpiły dalsze wpłaty na poczet spłaty kredytu udzielonego umową o kredyt nr (...).

Na wniosek strony pozwanej, tym razem jako (...) S.C. B.”, strony podpisały 15 kwietnia 2014 r. aneks umowy nr (...), zmieniający harmonogram spłat kredytu w celu przesunięcia terminu płatności raty kredytu do 25 maja 2014 r. Zgodę na to wyraził zarząd powódki.

W związku z zawarciem tego aneksu pozwane zostały zobowiązane do zapłaty 60 zł tytułem prowizji (§ 4 aneksu).

W dniu 3 stycznia 2008 r. pozwana B. B. udzieliła swej córce, to jest pozwanej B. B. (1), pełnomocnictwo do prowadzenia wszelkich spraw związanych z działalnością gospodarczą w formie spółki cywilnej pod firmą „(...)s.c. B. B., B. B.”, w tym do zawierania umów o kredyt i podpisania wszystkich związanych z tym dokumentów. W tym zakresie pełnomocnictwo zostało ponownie udzielone w dniu 25 kwietnia 2008 r.

Powódka bezskutecznie wzywała pozwane do zapłaty.

W dniu 12 marca 2015 r. zarząd powódki w trzyosobowym składzie podjął uchwałę o wypowiedzeniu pozwanym (ujętym jako (...) S.C. – B. B., B. B.”) umowy nr (...) z uwagi na niedotrzymanie warunków umowy oraz regulaminu udzielania kredytów i pożyczek powódki.

Zawiadomienie o podjęciu uchwały, sporządzone przez S. P., specjalistę ds. windykacji, zostało pozwanym doręczone na kilka adresów. Pozwane odebrały pisma w dniu 1 kwietnia 2015 r.

Z wydanego przez powódkę regulaminu wynikało, że:

- powódka uprawniona jest do pobierania prowizji i opłat za czynności związane z przyznaniem i obsługą kredytu lub pożyczki, określonych w „Tabeli prowizji i opłat” (§ 7 ust. 1 i 2 regulaminu),
- decyzję w sprawie wypowiedzenia umowy podejmuje zarząd powódki, a okres wypowiedzenia wynosi 30 dni (§ 26 ust. 1 i 2 regulaminu),
- po upływie okresu wypowiedzenia umowy kredytobiorca jest obowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami należnymi powódce za okres korzystania z kredytu (§ 27 regulaminu).

Z kolei „Tabela opłat i prowizji” przewidywała:

- opłatę 60 zł za renegezację pożyczki przeterminowanej,
- opłatę 20 zł lub 25 zł za wysłanie wezwania do zapłaty zaległej raty pożyczki, odpowiednio, listem zwykłym lub poleconym,
- opłatę 130 zł za czynności windykacyjne zlecone firmie windykacyjnej.

Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł.

W dniu zawarcia przez strony umowy o kredyt nr (...) (29 kwietnia 2008 r.) działalność spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (taką formę organizacyjną przybrała powódka) regulowała obecnie nieobowiązująca ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r., Nr 1, poz. 2 z późn. zm.; dalej: u.s.k.o.k. z 1995 r.). Przepis art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k. z 1995 r. przewidywał odpowiednie stosowanie prawa bankowego do umów kredytowych, a z takiej umowy powódka wywodzi roszczenie. Podstawą prawną żądania powódki jest więc art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity w Dz.U. z 2017 r. poz. 1876 z późn. zm.) w związku z art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k. z 1995 r. Z tych przepisów wynikało, że przez umowę kredytu spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa o kredyt nr (...), którą strony zawarły w dniu 29 kwietnia 2008 r., wykreowała między nimi stosunek zobowiązaniowy odpowiadający wyżej wskazanym przepisom.

Zatem co do zasady pozwane ponoszą odpowiedzialność względem powódki.

Między stronami sporne było, czy dochodzona wierzytelność jest wymagalna. Pozwane zakwestionowały bowiem zasadność i skuteczność dokonanego przez powódkę wypowiedzenia umowy o kredyt nr (...).

Zgodnie z art. 75 ust. 1 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy o kredyt nr (...) (dalej uwzględnianym) w związku z art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k. z 1995 r., w razie niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa mogła obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę o kredyt. Zgodnie zaś z do art. 75 ust. 2 prawa bankowego w związku z art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k. z 1995 r., termin wypowiedzenia, o którym mowa w art. 75 ust. 1 prawa bankowego, o ile strony nie określiły w umowie dłuższego terminu, wynosił 30 dni. Powódka była więc uprawniona do wypowiedzenia pozwanym umowy o kredyt nr (...) i uczyniła to skutecznie.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko judykatury, że przesłanka naruszenia „warunków udzielenia kredytu”, o której mowa w art. 75 ust. 1 prawa bankowego, powinna być rozumiana szeroko, jako obejmująca wszelkie wypadki naruszenia umowy o kredyt, w tym naruszenie przez kredytobiorcę obowiązku terminowej spłaty należnych rat. Jednym z warunków udzielenia kredytu było właśnie comiesięczne spłacanie rat przez pozwane. Ostatnia z rat, którą pozwane zapłaciły, została zaksięgowana 7 lutego 2014 r. Z inicjatywy pozwanej B. B. (1), która legitymowała się pełnomocnictwem do działania w imieniu drugiej z pozwanych, doszło w istocie do prolongowania kolejnej zapłaty raty do dnia 25 maja 2014 r. Mimo to nie nastąpiły żadne dalsze wpłaty. Dlatego w dniu 12 marca 2015 r.

zachodziła podstawa do uznania, że pozwane naruszyły warunki umowy o kredyt nr (...), co uprawniało powódkę do wypowiedzenia tej umowy.

Decyzję o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...) podjął zarząd powódki, jak tego wymagał § 26 ust. 1 „Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek”. Oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...), wyrażone w drodze uchwały, pochodzi bowiem od zarządu powódki. Sporządzenie przez S. P. (specjalistę ds. windykacji) następczego zawiadomienia o wypowiedzeniu tej umowy miało charakter technicznej manifestacji wyrażonego uprzednio oświadczenia woli. W tej sytuacji osoba sporządzająca pismo zawierające zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...) nie musiała legitymować się pełnomocnictwem do składania oświadczeń woli, gdyż to nie ona złożyła oświadczenie woli o wypowiedzeniu tej umowy. W dniu 1 kwietnia 2015 r. zostało doręczone obu pozwanym oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...), sporządzone w formie pisemnej. Od tego dnia zaczął biec 30-dniowy okres wypowiedzenia umowy o kredyt nr (...) (art. 61 § 1 k.c. i § 26 ust. 2 regulaminu zbieżny z art. 75 ust. 2 prawa bankowego w związku z art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k.). Wskutek wypowiedzenia tej umowy cała wierzytelność stała się wymagalna, zgodnie z § 27 regulaminu włączonego przez strony do umowy.

Zasadnie zatem powódka domaga się zapłaty kwoty 113.813,41 zł, która odpowiada niespłaconemu kapitałowi kredytu (otrzymana przez pozwane kwota 200.000 zł pomniejszona o zwrócony powódce kapitał kredytu w kwocie 86.186,59 zł).

Powódka wykazała zasadność powództwa również w zakresie odsetek umownych i karnych, których szczegółowe wyliczenie przedstawiła w piśmie procesowym z 7 listopada 2016 r. Prawo do pobierania tych odsetek przez powódkę zostało zastrzeżone w § 5 ust. 1 i § 8 ust. 2 umowy. Powódka prawidłowo naliczała odsetki, uwzględniając pozostałe do spłaty kwoty kapitału. Wysokość odsetek nie przekroczyła odsetek maksymalnych określonych w art. 359 § 2¹ k.c. brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.

Dochodzenie przez powódkę kwoty 60 zł, będącą należnością z tytułu prowizji za przeprowadzenie renegotjacji kredytu, ma podstawę w § 4 zawartego przez strony aneksu do umowy o kredyt, o którą chodzi w niniejszej sprawie.

Podobnie zasadne było naliczenie przez powódkę kosztów windykacyjnych w łącznej sumie 215 zł. Ich wysokość była zgodna z postanowieniami umowy o kredyt, które odsyłały do „Tabeli opłat i prowizji” (§ 1 i § 9 ust. 4 umowy oraz § 7 ust. 1 i 2 regulaminu). Wezwania do zapłaty i windykacja terenowa były usprawiedliwione okolicznościami, albowiem pozwane zaprzestały spłacać dług.

Dochodzone roszczenie nie uległo przedawnieniu. Do wniesienia pozwu inicjującego niniejszą sprawę, co przerwało bieg przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), upłynął niewiele ponad jeden rok od postawienia w stan wymagalności całego roszczenia wywodzonego z umowy o kredyt nr (...). Nie upłynął zatem trzyletni termin przedawnienia, o jakim mowa w art. 118 k.c.

Źródłem solidarnej odpowiedzialności pozwanych jest przepis art. 864 k.c., który znajduje zastosowanie z tego względu, że umowę o kredyt nr (...) (i aneks do niej) zawarto w związku z funkcjonowaniem spółki cywilnej tworzonej przez pozwane.

Rozstrzygnięcie o odsetkach umownych za opóźnienie Sąd Okręgowy umotywował treścią art. 481 § 1 k.c., orzekając o nich stosownie do żądania powódki. W dniu 15 maja 2015 r. dochodzone roszczenie było już bowiem wymagalne, z uwagi na skuteczne wypowiedzenie umowy kredytowej, uwzględniając trzydziestodniowy termin wypowiedzenia liczony od 1 kwietnia 2015 r. (dzień doręczenia pozwanym wypowiedzenia). Stopa odsetek wynika z § 1 zawartej przez strony umowy o kredyt nr (...), odsyłającego do § 7 regulaminu i przez to do „Tabeli opłat i prowizji” w brzmieniu nadanym uchwałą z 24 lutego 2011 r. Wysokość zasądzonych odsetek została tak określona, by nie przekraczały one odsetek maksymalnych.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Okręgowy oparł o art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. oraz art. 105 § 2 k.p.c., a także § 2 ust. 1 i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za

czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity w Dz. U. z 2013 r. poz. 490 z późn.zm.), mając na względzie koszty procesu poniesione przez powódkę.

Z kolei orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej B. B. (1) Sąd Okręgowy umotywiował treścią art. 29 ust. 1 prawa o adwokaturze, a także § 2 ust. 1 i 3 oraz § 6 pkt 6 i § 19 pkt 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity w Dz. U. z 2013 r. poz. 461 z późn. zm.).

Ponieważ wyrok jest zaoczny w stosunku do pozwanej B. B., która nie stawiała się na rozprawę, a nie żądała przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności i nie złożyła jakichkolwiek wyjaśnień ustnie lub na piśmie (art. 339 § 1 k.p.c. i art. 340 k.p.c.), wyrokowi w tej części, w której dotyczy tej pozwanej, Sąd Okręgowy nadał rygor natychmiastowej wykonalności (art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c.).

II. Wyrokiem z 7 września 2017 r., wydanym na skutek sprzeciwu pozwanej B. B. od wyroku zaocznego z 22 grudnia 2016 r., Sąd Okręgowy utrzymał w mocy wyrok zaoczny z 22 grudnia 2016 r.

III. W apelacji od wyroku z 22 grudnia 2016 r. pozwana B. B. (1) wniosła o zmianę tego wyroku przez oddalenie powództwa skierowanego przeciwko niej i przyznanie wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu w drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części orzekającej o powództwie skierowanym przeciwko tej pozwanej i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwana B. B. (1) zarzuciła naruszenie przepisów postępowania. Po pierwsze, nieważność postępowania, o jakiej mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. w efekcie naruszeń art. 207 § 3 i art. 241 k.p.c. Po drugie, art. 207 § 3 k.p.c. przez oddalenie wniosku jej pełnomocnika o zezwolenie na złożenie pisma procesowego w celu odniesienia się do twierdzeń powódki, które zawarła w piśmie z 7 listopada 2016 r. Po trzecie, art. 214 § 1 k.p.c. przez nieodroczenie rozprawy wyznaczonej na dzień 22 grudnia 2016 r. Po czwarte, art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. przez dowolną ocenę dowodów, poczynioną z przekroczeniem granic swobodnej ich oceny oraz przez poczynienie istotnych ustaleń sprzecznie z treścią zebranego materiału dowodowego.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

IV. Składając zaświadczenie lekarza sądowego o niemożności swego stawiennictwa na rozprawę apelacyjną w dniu 13 kwietnia 2018 r., pozwana B. B. (1) wniosła o odroczenie tej rozprawy. W uzasadnieniu wniosku podniosła, że chce wziąć udział w rozprawie również jako pełnomocnik pozwanej B. B. (k. 320-321, 326-327 i 328).

Pozwana B. B. (1) była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika procesowego ustanowionego z urzędu i osobisty udział tej pozwanej w rozprawie apelacyjnej nie był konieczny. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko doktryny, że jeżeli strona postępowania sądowego ma ustanowionego pełnomocnika procesowego, z uwagi na treść art. 376 k.p.c., który w postępowaniu apelacyjnym wyłącza stosowanie art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c., umożliwiającego zawieszenie postępowania w razie niestawiennictwa stron, wystarczające jest stawiennictwo pełnomocnika na rozprawie apelacyjnej, nawet gdy nieobecność strony wywołana jest nadzwyczajnym wydarzeniem, o jakim mowa w art. 214 § 1 k.p.c.

Wprawdzie B. B. (1) została zawiadomiona o rozprawie apelacyjnej także jako pełnomocnik drugiej z pozwanych (k. 310 i 313), zaś nieobecność pełnomocnika strony wywołana przyczyną wskazaną w art. 214 § 1 k.p.c., powoduje odroczenie rozprawy, chyba że obecna na rozprawie strona wyraźnie oświadczy, iż godzi się na przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność pełnomocnika, co nie występowało, ale Sąd Apelacyjny rozpoznający sprawę nie podzielił

wstępnej oceny Przewodniczącego, który wyznaczył rozprawę apelacyjną, że w rozpoznawanej sprawie zachodzi sytuacja, o jakiej mowa w art. 378 § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie o stosunkach prawnych pomiędzy powódką i obu pozwanymi zostało bowiem zawarte w dwóch różnych wyrokach, to jest z 22 grudnia 2016 r. (w odniesieniu do obu pozwanych), który jest zaoczny względem pozwanej B. B., a także z 7 września 2017 r., jaki został wydany po rozpoznaniu sprzeciwu pozwanej B. B. od wyroku zaocznego. Zatem w okolicznościach niniejszej sprawy przepis art. 378 § 2 k.p.c. w ogóle nie uprawniał Sądu drugiej instancji do jej rozpoznania – w granicach zaskarżenia wyroku z 22 grudnia 2016 r. – na korzyść pozwanej B. B.. Zmiana wyroku z 22 grudnia 2016 r. na korzyść pozwanej B. B. nie byłaby przecież możliwa bez wzruszenia wyroku z 7 września 2017 r., a do tego art. 378 § 2 k.p.c. nie uprawnia.

Z tych przyczyn wnioszek pozwanej B. B. (1) o odroczenie rozprawy apelacyjnej podlegał oddaleniu (k. 328).

V. Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i, jako prawidłowe, przyjmuje je za własne.

Odniesienie się do najdalej idącego zarzutu apelacji, jakim jest nieważność postępowania przez pozbawienie pozwanej B. B. (1) możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), wymaga uprzedniej analizy zarzutów naruszenia art. 207 § 3 i art. 214 § 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 214 § 1 k.p.c., rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przewyciężyć. Pozwana B. B. (1) została wezwana na rozprawę wyznaczoną na dzień 22 grudnia 2016 r. (k. 169 i 175), o której został zawiadomiony jej pełnomocnik procesowy (k. 171 i 175). Na rozprawę w tym dniu stawił się zastępca pełnomocnika substytucyjnego pozwanej B. B. (1) (k. 178, 180 i 181). W apelacji chodzi o nieodroczenie przez Sąd Okręgowy rozprawy wyznaczonej na dzień 22 grudnia 2016 r., mimo umotywowanego chorobą wniosku pozwanej B. B. (1) o odroczenie rozprawy i usprawiedliwienia jej niestawiennictwa zaświadczeniem lekarza sądowego z dnia 15 grudnia 2016 r. (k. 173 i 174).

Z kolei art. 207 § 3 k.p.c. stanowi, po pierwsze, że przewodniczący może także przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę zobowiązać strony do złożenia dalszych pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, termin, w którym należy je złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione (zdanie pierwsze § 3 art. 207 k.p.c.), po drugie, że w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu, a ponadto, że sąd może wydać postanowienie w tym przedmiocie na posiedzeniu niejawnym (zdanie drugie i trzecie § 3 art. 207 k.p.c.). Na rozprawie w dniu 22 grudnia 2016 r. zastępca pełnomocnika pozwanej B. B. (1) wniósł o wyznaczenie terminu do odniesienia się do pisma procesowego powódki z 7 listopada 2016 r., które pełnomocnikowi tej pozwanej zostało doręczone 9 listopada 2016 r. (k. 181).

Oba wskazane wyżej wnioski zostały oddalone przez Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 22 grudnia 2016 r., zaś zastępca pełnomocnika pozwanej B. B. (1) wniósł o wpisanie do protokołu rozprawy zastrzeżenia, o jakim mowa w art. 162 k.p.c., które dotyczy tego, że Sądowi pierwszej instancji zwrócił uwagę na uchybienie następującym przepisom postępowania: art. 156, art. 207, art. 208, art. 227 i art. 299 k.p.c. (k. 182). Zgłoszenie zastrzeżenia określonego w art. 162 k.p.c. ma ten skutek, że pozwana B. B. (1) w dalszym toku postępowania ma prawo powoływania się na uchybienia zgłoszone na rozprawie w dniu 22 grudnia 2016 r.

Chociaż pozwana B. B. (1) zaświadczeniem z 15 grudnia 2016 r. wydanym przez lekarza sądowego usprawiedliwiła swoją nieobecność na rozprawie w dniu 22 grudnia 2016 r., jak tego wymaga art. 214⁽¹⁾ § 1 k.p.c., jednak była reprezentowana przez zastępcę pełnomocnika procesowego, który stawiał się na rozprawę, na której przeprowadzone zostały dowody z dokumentów. Dowód z przesłuchania stron, który przeprowadza się w sytuacji opisanej w art. 299 k.p.c. („Jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron.”), nie

był zgłoszony przez strony. Sąd Okręgowy był uprawniony z urzędu dopuścić ten dowód (art. 232 zdanie drugie k.p.c.). Dowodu tego nie dopuścił (k. 182), mimo wcześniejszego zasygnalizowania zamiaru jego dopuszczenia i przeprowadzenia, co nastąpiło przez wezwanie pozwanych do osobistego stawiennictwa na rozprawę w dniu 22 grudnia 2016 r. (k. 168-170). Pozwana B. B. (1) w apelacji nie twierdzi o naruszeniu przepisu art. 299 k.p.c., a tym samym, że po przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy dowodów z dokumentów pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia, których ustalenie wymagałoby jej przesłuchania w charakterze strony. Brak zatem podstaw do uznania, że doszło do uchybienia art. 214 § 1 k.p.c. w efekcie nieodroczenia rozprawy wyznaczonej na dzień 22 grudnia 2016 r., o której przecież zawiadomiony był pełnomocnik tej pozwanej. Ostatecznie nie wystąpiła bowiem konieczność osobistego udziału pozwanej B. B. (1) w rozprawie, na którą stawił się zastępca jej pełnomocnika procesowego, zaś Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 22 grudnia 2016 r. przeprowadził postępowanie dowodowe, dopuszczając dowody z dokumentów (k. 181).

Złożenie pism procesowych w toku procesu jest możliwe jedynie w sytuacjach określonych między innymi w art. 207 § 3 k.p.c. Zasadniczo bowiem postępowanie cywilne jest postępowaniem ustnym, czego wyrazem jest właśnie ograniczenie możliwości składania przez strony pism procesowych w toku procesu, co jest konieczne dla koncentracji materiału procesowego oraz dobrego przygotowania rozprawy i jej sprawnego przebiegu, w tym dla zapewnienia efektywności postępowania dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2012 r., III CSK 300/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 42). Skoro pełnomocnik procesowy pozwanej B. B. (1) otrzymał pismo strony przeciwnej w dniu 9 listopada 2016 r., powinien był wskazać nie tylko przyczynę niemożności złożenia wniosku o zezwolenie na złożenie pisma procesowego przed rozprawą, niezwłocznie po otrzymaniu pisma powódki z 7 listopada 2016 r., ale też wyjaśnić przyczynę, ze względu na którą niemożliwe byłoby podniesienie konkretnych kontrargumentów na rozprawie (gdyby bowiem pismo miało zawierać wyłącznie wnioski dowodowe, mogłyby być złożone bez zezwolenia sądu, jak wynika z art. 207 § 3 zdanie drugie in fine k.p.c.). Ponieważ to nie nastąpiło, nie sposób zgodzić się z naruszeniem art. 207 § 3 k.p.c.

Podsumowując tę część rozważań trzeba stwierdzić, że nie zasługują na uwzględnienie zarzuty naruszenia art. 214 § 1 i art. 207 § 3 k.p.c. W efekcie chybiony jest zarzut nieważności postępowania, o jakiej mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. Wbrew autorowi apelacji, pozwana B. B. (1) nie została pozbawiona możliwości obrony swych praw przez nieodroczenie przez Sąd Okręgowy rozprawy wyznaczonej na dzień 22 grudnia 2016 r. i przez odmowę zezwolenia tej pozwanej na złożenie pisma procesowego stanowiącego replikę na pismo procesowe powódki z 7 listopada 2016 r. Pozwana B. B. (1) była bowiem reprezentowana przez pełnomocnika procesowego, który został prawidłowo zawiadomiony o rozprawie, a ponadto na rozprawę w dniu 22 grudnia 2016 r. stawił się zastępca substytucyjnego jej pełnomocnika procesowego, który na rozprawie w tym dniu miał możliwość odniesienia się do twierdzeń powódki zawartych w jej piśmie procesowym z 7 listopada 2016 r.

Pozostałe zarzuty naruszenia przepisów postępowania dotyczą art. 233 § 1 k.p.c., gdyż ustalenia faktyczne, gdy nie idzie o okoliczności bezsporne między stronami, dokonywane są na podstawie wyników postępowania dowodowego, zaś dowody podlegają ocenie w oparciu o kryteria wynikające z tego przepisu.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i doświadczenia życiowego. Powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego, wskazania wiedzy naukowej, reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny ma obowiązek rozważyć materiał dowodowy jako całość, dokonując wyboru określonych środków dowodowych i – wążąc ich wiarygodność oraz moc – odnieść je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego, czy też wskazaniom wiedzy naukowej. Jedynie uchybienie im może być bowiem przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Zasadne podniesienie zarzutu naruszenia tego przepisu nie może więc polegać na samym wyrażeniu przez stronę odmiennego od przedstawionego przez sąd przekonania o wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Obraza przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. może polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, czy

zasadami nauki, albo na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże poczynione są w oparciu tylko o część materiału dowodowego, z pominięciem pozostałej części tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków.

Poza ustaleniem, że Pozwana B. B. (1), zarzucając w apelacji naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c., nie wskazała na jakiegokolwiek uchybienia przez Sąd Okręgowy kryteriom oceny dowodów, o jakich była mowa wcześniej. Nie wskazała też, z jakimi konkretnymi dowodami przeprowadzonymi w sprawie mają być, jak twierdzi, sprzeczne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, ani jakie przeprowadzone dowody pominął. W takiej sytuacji nie można zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Trzeba zwrócić uwagę na to, że sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (art. 231 k.p.c.). Strony zawarły umowę o kredyt nr (...), którą powódka zobowiązała się udzielić pozwanym kredyt w kwocie 200.000 zł, a także postanowiły w tej umowie, że kredyt będzie spłacany w ratach, zgodnie z planem. Następnie na wniosek strony pozwanej w dniu 15 kwietnia 2014 r. zawarty został aneks do tej umowy. W tym aneksie strony jednoznacznie wskazały na rozmiar pozostałego wówczas zadłużenia z tytułu kapitału kredytowego, które w chwili zawarcia aneksu wynosiło 113.813,41 zł, do tego rozmiaru długu dostosowując plan spłat kredytu (harmonogram spłaty, k. 153-154). Zatem zachodziła podstawa do dokonania następujących ustaleń. Po pierwsze, że powódka wypłaciła pozwanym kredyt w kwocie 200.000 zł, do udzielenia którego zobowiązała się umową o kredyt nr (...). Po drugie, że do chwili zawarcia aneksu pozwane spłaciły taką część kapitału, że w dniu 15 kwietnia 2014 r. do spłaty pozostało 113.813,41 zł, to jest 86.186,59 zł (200.000 - 113.813,41 = 86.186,59), jak twierdziła powódka i później ustalił to Sąd Okręgowy. Z uwagi na treść aneksu do umowy o kredyt i harmonogramu spłat sporządzonego wraz z tym aneksem nie sposób więc zgodzić się z zarzutem zawartym w apelacji, że powódka nie udowodniła, że wypłaciła pozwanym kredyt, o którym mowa w umowie nr (...). Za pomocą aneksu do umowy o kredyt i wraz z nim sporządzonego harmonogramu spłat powódka wykazała też, że w dniu 15 kwietnia 2014 r. dług z tytułu kapitału kredytowego wynosił 113.813,41 zł. Jeżeli pozwana B. B. (1) twierdzi, że na poczet kapitału pozwane dokonały spłaty w zakresie większym niż 86.186,59 zł, powinna to udowodnić (art. 6 k.c.). Trudno bowiem oczekiwać od powódki skutecznego dowodzenia okoliczności negatywnej, jaką jest brak wpłat.

Jeżeli idzie o świadczenia odsetkowe, pozwana B. B. (1) oświadczyła, że w całości kwestionuje informacje zawarte w tabeli znajdującej się w piśmie powódki z 7 listopada 2016 r., twierdząc, że są nieprawidłowe. Podniosła przy tym, że ponieważ powódka nie złożyła źródłowych wydruków z jej (to jest pozwanej B. B. (1)) rachunków, wyliczenie to nie może być wiążące. Przedstawione stanowisko zgłoszone w apelacji pomija to, że wyliczenie dotyczące odsetek oparte jest o potwierdzone aneksem do umowy o kredyt dane dotyczące wpłat środków pieniężnych na poczet kapitału (86.186,59 zł), które zostały poczynione przez pozwane, o czym była mowa, a także abstrahuje od wpłat przez pozwane na poczet odsetek umownych za korzystanie kapitału (110.993,33 zł) i odsetek karnych (30,89 zł) oraz opłat bądź prowizji (20 zł). Skoro pozwana B. B. (1) nie twierdzi, że na poczet kapitału kredytowego, odsetek umownych za korzystanie z tego kapitału, odsetek karnych za uchybienie terminowi zapłaty oraz opłat bądź prowizji zapłaciła inne kwoty i w innych datach niż wskazane przez powódkę, to zaprzeczenie prawidłowości wyliczenia przedstawionego przez powódkę nie może być skuteczne. Pozwana B. B. (1) nie wskazała bowiem na jakiegokolwiek nieprawidłowości w zakresie danych wykorzystanych do obliczeń długu (wpłata określonej kwoty, zaliczenie jej na poczet świadczenia głównego bądź określonej należności ubocznej, data wpłaty), ani też na matematyczne błędy wyliczenia.

Obowiązek zapłaty prowizji w kwocie 60 zł należnej powódce z uwagi na zawarcie aneksu wynika nie tylko z „Tabeli opłat i prowizji”, do której odwołał się Sąd Okręgowy, wskazując na pozycję dotyczącą renegotjacji umowy, ale już z aneksu, który w § 4 zawiera postanowienie w tym przedmiocie (k. 151).

Gdy zaś idzie o kwotę 215 zł, dochodzoną z tytułu kosztów windykacyjnych i wyliczoną w oparciu o stawki określone w „Tabeli opłat i prowizji”, chodzi nie tylko o koszty zlecenia windykacji terenowej (130 zł), ale też o koszty wezwań do zapłaty (85 zł). Kosztom tym i odpowiadającym im czynnościom, po złożeniu przez powódkę pisma procesowego z 7 listopada 2016 r., pozwana B. B. (1) nie zaprzeczyła.

Jeżeli chodzi o oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...), jak trafnie ustalił to Sąd Okręgowy, pochodzi ono od całego trzyosobowego zarządu powódki, który podjął je pisemną uchwałą z 12 marca 2015 r., a nie od S. P., która jedynie pisemnie zawiadomiła pozwane o wypowiedzeniu tej umowy przez zarząd powódki.

Z treści uchwały, o której mowa, wynika, że podjął ją zarząd powódki w składzie F. B., K. J. i J. T. (k. 129-130), przy czym do reprezentacji powódki wystarczające jest złożenie oświadczenia woli już przez dwóch członków zarządu (odpis z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, k. 16). Te same osoby wchodzące w skład zarządu powódki reprezentowały ją w dniu 29 kwietnia 2008 r. przy zawieraniu umowy o kredyt nr (...) (k. 144-145) i w dniu 15 kwietnia 2014 r. przy zawieraniu aneksu do tej umowy (k. 150-152), z tym że przy tych czynnościach za powódkę działały dwie osoby fizyczne wchodzące w skład zarządu. Mianowicie przy zawieraniu umowy o kredyt nr (...) powódkę reprezentowali F. B. (prezes zarządu) i K. J. (wiceprezes zarządu), natomiast przy zawieraniu aneksu do tej umowy powódkę reprezentowały J. T. (wiceprezes zarządu) i K. J. (wiceprezes zarządu). Te same trzy osoby fizyczne wpisane są w rejestrze przedsiębiorców KRS, jako wchodzące w skład zarządu powódki (k. 16). Pozwana B. B. (1) nie twierdzi w apelacji, że te trzy osoby fizyczne nie zostały powołane w skład zarządu powódki, ale że Sąd Okręgowy „nie zweryfikował czy osoby, które złożyły oświadczenie w rzeczywistości zajmują właściwe funkcje”. Wystarczającą weryfikacją jest jednak złożony do akt odpis z rejestru przedsiębiorców KRS.

Pozwana B. B. (1) w apelacji podniosła, że powódka nie wykazała, że w korespondencji wysłanej pozwanym zawarta była uchwała o wypowiedzeniu kredytu. Nie przeczy jednak ustaleniu Sądu Okręgowego, że obie pozwane w dniu 1 kwietnia 2015 r. otrzymały zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy o kredyt nr (...). Zachodziła zatem podstawa do ustalenia skuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu przez zarząd powódki umowy o kredyt. W efekcie wypowiedzenie, po upływie 30 dni od jego doręczenia stało się skuteczne (art. 75 ust. 2 prawa bankowego w związku z art. 29 ust. 2 u.s.k.o.k. z 1995 r.). Wbrew autorowi apelacji, powódka wywołała zatem skutek w postaci wymagalności kredytu w tej części, która do upływu terminu wypowiedzenia nie była wymagalna, a tym samym całe dochodzone roszczenie było wymagalne w czasie ustalonym przez Sąd Okręgowy, w efekcie przedsądowego wezwania do zapłaty. Skoro zaś pozew został wniesiony w tym samym roku, w którym powódka wypowiedziała umowę o kredyt nr (...), tym samym nie upłynął trzyletni termin przedawnienia dochodzonego roszczenia (art. 118 k.c.). Ostatnia okoliczność wymaga podkreślenia z uwagi na zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną B. B. (1) już w postępowaniu w pierwszej instancji.

Reasumując, zaskarżony wyrok nie zawiera zarzucanych wad i odpowiada prawu.

Apelacja – jako bezzasadna – podlegała więc oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do wyniku sprawy w drugiej instancji oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a to na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 2 pkt w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity w Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej B. B. (1) w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 prawa o adwokaturze oraz § 4 ust. 1-3 w związku z § 8 pkt 6 w związku z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714 z późn. zm.).

VI. Przepisy o wyrokach, jakie zawarte są w kodeksie postępowania cywilnego, nie znają pojęcia „wyrok oczny”. Zaskarżony wyrok zawiera więc niedokładność, polegającą na określeniu, że jest „oczny i zaoczny”, które zawarte jest po słowie „Wyrok”. Tymczasem jest to wyrok, który jedynie w stosunku do pozwanej B. B. jest zaoczny. Wzmianka o tym, że wyrok jest zaoczny w stosunku do jednej z pozwanych osób powinna być zawarta na wstępie wyroku, a więc po słowach „Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”. Niedokładność, o której mowa, podlegała więc sprostowaniu na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c.

SSA Irena Piotrowska SSA Olga Gornowicz-Owczarek SSA Grzegorz Stojek